

Jordi Savall: 8a i 9a de Beethoven

15 de desembre de 2021, a les 19h

CONCERT *Temporada 2021-2022*

My brother ran away in 1978, rather than go to jail.
He wandered in Europe and India, seeking something,
and sent us postcards or a Christmas gift, no return address.
He was travelling on a false passport
and living under other people's names.

Anne Carson *NOX* (2010)

Amb el suport de

FUNDACIÓ
PUIG

Liceu
Opera
Barcelona

Fitxa artística

Sara Gouzy, **soprano**

Laila Salome Fischer, **mezzosoprano**

Mingjie Lei, **tenor**

Manuel Walser, **baríton**

La Capella Nacional de Catalunya

Sopranos

Manon Chauvin, Andrea Martí, Elionor Martínez, Irene Mas, Daniela Matos, Jaia Niborski, Anais Oliveras, Anna Piroli, Baiba Urka

Mezzosopranos – Contralts

Camille Bordet, Mercè Bruguera, Eulàlia Fantova, Stéphanie Guérin, Laura Jarrell, Mariona Llobera, Lara Morger, Mathilde Ortscheidt, Cristina Tena

Tenors

Rodrigo Carreto, Gerson Coelho, Martí Doñate, Oriol Guimerà, David Hernández, Joan Mas, Ferran Mitjans, Carlos Monteiro, Alberto Palacios

Barítons - Baixos

Pau Armengol, Lluís Arratia, Noé Chapolard, Javier Jiménez-Cuevas, Valentín Miralles, Joan Miquel Muñoz, Marco Saccardin, Lluís Vergés, Víctor Vilca

Lluís Vilamajó,
preparació del conjunt vocal

Èric Varas,
correpetidor

Le Concert des Nations

Acadèmia Beethoven 250

Jakob Lehmann, **concertino**

Manfredo Kraemer,
assistent del concertino

Guadalupe Del Moral, Elisabet Bataller, Ángela Moro, Ignacio Ramal, Ricart Renart, Sara Balasch, Alejandro Correa, Noyuri Hazama, Andrej Kapor, **violins primers**

Mauro Lopes, **cap de segons violins**

Santi Aubert, Kathy Leidig, Alba Roca, Maria Roca, Paula Waisman, Angelika Wirth, Victoria Melik, César Sánchez, Alberto Stevanin, **violins segons**

David Glidden, **cap de violes**

Éva Posvanecz, Joël Oechslin, Anna Aldomà, Íñigo Aranzasti, Alaia Ferran, Fumiko Morie, Iván Sáez, **violes**

Balázs Máté, **cap de violoncelles**

Antoine Ladrette, Dénes Karasszon, Jörg Krah, Anastasia Baraviera, Candela Gómez, **violoncelles**

Xavier Puertas, **cap de contrabaixos**

Andrew Ackerman, Michele Zeoli, Alberto Jara, José Luis Sosa, **contrabaixos**

175

Liceu
Opera
Barcelona

Fitxa artística

Charles Zebley, **flautí** (piccolo)
Marc Hantaï, Yi-Fen Chen, **flautes**
traverseres
Paolo Grazzi, Emiliano Rodolfi, **oboès**
Francesco Spendolini, Joan Calabuig,
clarinets
Joaquim Guerra, Carles Vallès, **fagots**
Karl Nieler, **contrafagot**
Javier Bonet, Jairo Gimeno, Mario
Ortega, Lars Bausch, **trompes**
Jonathan Pia, René Maze, **trompetes**
trombons
Elies Hernandis (alto), Frédéric Lucchi
(tenor), Adrien Muller (baix)
Riccardo Balbinutti, **timbals**
Stefano Bardella, **plats**
Ana Nicolás, **triangle**
Sergio Álvarez, **bombo**

Luca Guglielmi, **assistent de direcció**

Jordi Savall, **direcció**

Consulteu les
biografies
clicant en
el nom

Programa

Ludwig van Beethoven (1770 - 1827)
Simfonia núm. 8 en Fa major, Op. 93
(1812)

I. Allegro vivace e con brio
II. Allegretto scherzando
III. Tempo di Menuetto
IV. Allegro vivace
(25 min)

Simfonia núm. 9 en Re menor, Op. 125
(1822-1824)

“Oda a l’Alegria” de Friedrich Schiller

I. Allegro ma non troppo e un poco
maestoso
II. Molto vivace
III. Adagio molto e cantabile
IV. Finale: Presto – Allegro assai
Presto – Recitativo
Allegro assai vivace (alla Marcia)
Allegro ma non tanto
(60 min)

Durada total aproximada: **1 h i 25 min**
(sense pausa)

175

Liceu
Opera
Barcelona

Beethoven versus Beethoven

Beethoven va esquinçar el curs de la història. La seva música desafiava les convencions en una època turbulenta en què tant s'apreciava aquella capacitat de proposar novetats. I de la llarga sèrie de dones i homes que van buscar donar forma als anhels de l'època, la posteritat el va triar com a abanderat d'aquell canvi i referent ineludible. Però no només en va exalçar les obres, sinó que també va exalçar una manera precisa de fer sonar aquelles obres, que sovint tenien a veure ben poc amb les intencions de l'autor o amb les pràctiques del seu temps.

No hi ha res de dolent, en tot això: la història de la interpretació és part de la història de la cultura, i com a tal cada generació escriu el seu propi capítol d'acord amb els seus propis gustos, prioritats i interessos. Però precisament per això, en una música tan lligada a la nostra història, és important posar la vista al passat amb frescor i atreviment, i així dissenyar nous camins per a un futur que necessitem que sigui ple de cultura i de diàleg. Un diàleg capaç de veure en la diferència i en la creativitat, fins i tot en l'atreviment a l'hora de sortir dels rumbos coneguts, un valor i no un distanciament perillós de l'ortodòxia.

D'aquesta independència, d'aquesta imaginació per crear nous mons sonors i traçar nous camins, Jordi Savall ens parla des de tota una vida. Fent-se emblema, per altra banda, d'una realitat sempre vàlida, perquè la interpretació, l'acte de fer realitat sonora una música que la partitura guarda com a muda realitat, és música només en potència. És gràcies a la interpretació que aquestes mateixes partitures esdevenen fenomen físic i estímul sensorial.

La música clàssica ha volgut reglamentar i canalitzar el marge de moviment de qui toca, supeditant-lo a una suposada voluntat de la partitura que és, en realitat, principalment una submissió a l'autoritat d'una tradició sovint consolidada diverses generacions després de la mort d'aquests compositors que tant venerem. I això és especialment cert en el cas de Beethoven. Tanmateix, precisament en simfonies com aquestes, el potencial de la interpretació es manifesta amb tota la seva força i en les formes més diverses, de vegades molt immediates.

Un cas exemplar és el de la Simfonia núm. 8, tan sovint menyspreada davant les dimensions més grans d'altres. Malgrat tot, aquesta obra prodigiosa inclou alguns dels passatges més inaudits de tota la producció beethoveniana. I precisament la interpretació de la qual parlem aquí veu en aquesta composició quelcom que no és en absolut una obra "menor". Vitalitat a doll i sonoritats inesperades, producte d'aquesta reivindicació de la tímbrica variada i inconfusible dels instruments de vent, però també la teatralitat explícita d'una obra que sembla inspirada més que cap altra en la dimensió escènica, i el gust per aquest virtuosisme que tant hem apreciat individualment en Jordi Savall com a instrumentista i en les tantes personalitats que omplen la seva orquestra quan les hem sentit com a solistes. La fascinació pel virtuosisme que va acompanyar Beethoven tota la seva vida es manifesta, doncs, amb força en aquesta simfonia. Pensem en la dificultat d'interpretar amb claredat el darrer moviment a la velocitat endimoniada suggerida pel mateix Beethoven a la seva partitura, un repte tradicionalment esquivat per les orquestres i, en canvi, recollit aquí amb l'empenta de qui sap que només així desplegarà tota l'energia electritzant d'aquesta culminació.

Tot i que és potser en la darrera d'aquestes nou simfonies —aquesta novena de la qual tant s'ha parlat des del dia que es va estrenar— on millor apreciem en tot el seu abast aquest poder de la interpretació, i amb això el valor de posar avui la nostra mirada cap a aquestes partitures, amb nous ulls i diferents perspectives. Simfonia experimental, és cert, com tantes vegades s'ha dit, amb l'enigmàtica geometria del seu segon moviment, l'atmosfera enarida en la qual s'endinsa el moviment lent, i aquest final construït sobre una melodia que no podia ser més primària, més banal en la seva senzillesa incopsable. Però també obra carregada com cap altra de referències al passat: als oratoris de Händel, al contrapunt bachian, al catàleg del mateix Beethoven, que sovint sembla mirar retrospectivament el camí que havia recorregut fins llavors, i sobretot a les obres simfonico-corals que havien acompanyat les celebracions de la Revolució Francesa.

Una música avui pràcticament desco-
neguda, però sense la qual aquesta
obra mai no hauria existit,
començant per l'Offrande a la libèrté
de Gossec, a la qual el darrer movi-
ment d'aquesta Simfonia núm. 9 li
deu tant. I una música, un cop més,
que Jordi Savall coneix molt bé,
després de tota una vida freqüentant
un repertori francès que fins fa poc
semblava enterrat per sempre.

Els milers de detalls que conformen
les grans proporcions d'aquesta
simfonia són uns altres enigmes per
resoldre, la resolució dels quals no
impedeix que demà se'n puguin
trobar d'altres molt diferents. En
l'obsessió per cercar la interpretació
"correcta", "perfecta", "definitiva", la
música clàssica va creure en algun
moment en la possibilitat que existís
una interpretació ideal. Afortunada-
ment, això va ser una quimera. I la
persona que menys va creure en tot
plegat va ser precisament Beethoven,
artista turmentat i en permanent
transformació, pianista impetuós,
director vehement, improvisador
incansable i sempre inconformista
davant qualsevol norma establerta.

Aquesta energia vital, capaç de
frustrar les bones maneres i arrosse-
gar qualsevol ideal de bellesa
estereotipat, va ser en el seu dia la
veu d'una revolució. Una revolució
que seguim necessitant perquè, en
lloc d'aquesta exactitud, ens tornem
a enamorar de l'asimetria, de la
irregularitat, de la imperfecció.
D'aquesta imperfecció que ens fa
humans.

Luca Chiantore

Musikeon, 2021

175

Liceu
Opera
Barcelona

Oda a l'alegria

Ludwig van Beethoven (1770 - 1827)

Quart moviment de la 9a Simfonia en Re menor, op. 125 (1824)

Text de Johann Christoph Friedrich von Schiller (1759 - 1805)

An die Freude (Oda a l'alegria) (1785)

Himne oficial de la Unió Europea (1985)

Amics! No pas aquests tons!
Ans entonem-ne uns de més agradables
i alegres!
Joia! Joia!

Alegria!, bella espurna divina,
Filla de l'Elisi,
entrem, ebris de foc
celestial, al teu santuari.
Els teus encisos tornen a lligar
el que la moda ha dividit severament:
tots els homes es fan germans
allà on la teva suau ala sojorna.

Aquell a qui hagi reeixit el gran cop
d'ésser amic d'un amic,
el qui s'hagi guanyat una dona que li és devota:
ajuntí a la nostra la seva exultació!
Sí, i també qui digui seva
una sola ànima sobre el globus de la Terra.
I el qui no ho hagi pas pogut fer,
que s'esquitlli, plorant
d'aquesta nostra confraria.

Tots els éssers beuen la joia
del pit de la natura.
tots els bons i tots els dolents
segueixen el seu rastre de roses.
Els petons ens ha donat, i els ceps
i un amic provat fins a la mort;
al verm [humana] li és estat donat el delit
i el querubí està davant Déu.

Alegres, igual que els seus sols travessen
volant l'esplèndida plana del cel,
recorreu vosaltres, germans, la vostra via,
joiosos, com un heroi vers la victòria!

Siau abraçades, gernacions!
Vagi aquest petó al món sencer!
Germans! Damunt la volta estrellada
Hi ha de viure un pare amorós!
Caieu de genolls, gernacions?
Món, intueixes el teu Creador?
Cerca'l més enllà de la volta estrellada,
Que més enllà de les estrelles ha de viure.

175

Liceu
Opera
Barcelona

Amb el suport del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, la Diputació de Barcelona, les Fondacions Edmond de Rothschild i la Fundació Banc Sabadell.

Amb el suport financer de la Direction Régionale des Affaires Culturelles Occitanie.

Jordi Savall i Le Concert des Nations duen a terme una residència a la Saline Royale d'Arc-et-Senans (Doubs)

Amb la col·laboració de Catalunya Música i Catalunya Ràdio.

175

Liceu
Opera
Barcelona